

Friedrich Engels

KOMMUNISMIN PERIAATTEET ⁷¹

1. *kysymys*: Mitä on kommunismi?

Vastaus: Kommunismi on oppi proletariaatin vapautumisen ehdoista.

2. *kysymys*: Mitä on proletariaatti?

Vastaus: Proletariaatiksi nimitetään sitä yhteiskuntaluokkaa, joka hankkii toimeentulonsa yksinomaan myymällä työtään eikä elä mistään pääomasta saamansa voiton kustannuksella, luokkaa, jonka onni ja onnettomuus, elämä ja kuolema ja koko olemassaolo riippuu työn kysynnästä, ts. hyvän ja huonon asiaintilan vaihtumisesta, hillittömän kilpataistelun heilahteluista. Lyhyesti, proletariaatti eli proletaariluokka on 1800-luvun työtätekevä luokka.

3. *kysymys*: Eikö siis proletaareja ole aina ollut olemassa?

Vastaus: Ei, ei aina. Köyhiä ja työtätekeviä luokkia on aina ollut olemassa, ja työtätekevät luokat ovat tavallisesti eläneet köyhyydessä. Mutta sellaisia köyhiä, sellaisia työläisiä, jotka olisivat eläneet mainitunlaisissa oloissa, ts. proletaareja, ei ole ollut aina, samoin kuin kilpailukaan ei ole aina ollut täysin vapaata ja rajoittamatonta.

4. *kysymys*: Miten proletariaatti syntyi?

Vastaus: Proletariaatti syntyi sen teollisen kumouksen seurauksena, joka tapahtui Englannissa viime vuosisadan jälkipuoliskolla ja toistui sen jälkeen maailman kaikissa sivistysmaissa. Tuon teollisen kumouksen oli aiheuttanut höyrykoneen, monenlaisten kehuukoneiden, kutomakoneen ja monien muiden mekaanisten laitteiden keksiminen. Nämä koneet, jotka olivat hyvin kalliita ja

joita siitä syystä pystyivät hankkimaan vain suurkapitalistit, muuttivat koko siihenastisen tuotantotavan ja syrjäyttivät entiset työläiset, sillä koneet valmistivat halvempia ja parempia tavaroita kuin työläiset olivat valmistaneet epätydyttävillä rukeillaan ja kangaspuullaan. Siten nuo koneet siirsivät teollisuuden kokonaisuudessaan suurkapitalistien käsiin ja tekivät täysin arvottomaksi sen mitättömän pienen omaisuuden, joka työläisillä oli (työkalut, kangaspuut jne.), niin että kapitalistit anastivat tuota pikaa käsiinsä kaiken eikä työläisille jäänyt mitään. Siten kankaiden valmistuksen alalla siirryttiin tehdastuotantoon.— Heti kun oli saatu sysäys koneiden ja tehdastuotannon soveltamiseen käytäntöön, tehdastuotanto levisi nopeasti kaikille muillekin teollisuuden aloille, eritoten kankaiden painovärjäyksen, kirjanpainannan, savenvalun ja metallivalmisteiden tuotannon alalle. Työ alkoi jakautua yhä enemmän erillisten työläisten kesken, niin että työläinen, joka aikaisemmin oli suorittanut koko työn, suoritti nyt vain osan siitä. Tämä työnjako antoi mahdollisuuden valmistaa tuotteita nopeammin ja niin ollen myös halvemmalla. Se rajoitti kunkin työläisen toiminnan joksikin yhdeksi, hyvin yksinkertaiseksi ja jatkuvasti toistuvaksi mekaaniseksi liikkeeksi, jonka kone saattoi suorittaa yhtä hyvin ja jopa paljon paremminkin. Siten kaikki nuo teollisuudenalat toinen toisensa jälkeen joutuivat hyöryvoiman, koneiden ja tehdastuotannon valtaan aivan samoin kuin olivat joutuneet kehruu- ja kutomateollisuuskin. Se merkitsi niiden siirtymistä kokonaisuudessaan suurkapitalistien käsiin, ja näilläkin aloilla työläiset menettivät viimeisetkin itsenäisyytensä rippeet. Tehdastuotanto ei alistanut herruuteensa vähitellen ainoastaan manufaktuuriteollisuutta sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan alkoi vallata yhä laajemmin myös käsiteollisuutta, sillä tälläkin alalla suurkapitalistit syrjäyttivät yhä enemmän pientuottajia järjestämällä suuria työverstaiteita, joissa voitiin välttää monia kustannuksia ja kehittää pitkälle työnjakoa. Nykyään on tultu siihen, että tehdastuotanto on vakiintunut sivistysmaissa miltei kaikilla työaloilla ja suurteollisuus on miltei kaikilla aloilla syrjäyttänyt käsityön ja manufaktuuriteollisuuden. —

Tämän seurauksena entinen keskisääty, varsinkin pienet käsityöläiset, joutuu entistä suuremmassa määrässä varakkoon, työntekijän entinen asema muuttuu kerrassaan ja muodostuu kaksi uutta luokkaa, jotka vähitellen nielvät kaikki muut luokat. Nimittäin:

I. Niiden suurkapitalistien luokka, jotka jo nykyään ovat kaikissa sivistysmaissa kaikkien elämäntarvikkeiden sekä niiden tuotantoon tarvittavien raaka-aineiden ja työkalujen (koneiden, tehtaiden yms.) miltei yksinomaisia omistajia. Se on porvareiden luokka eli porvaristo.

II. Niiden omistamattomien luokka, joiden on pakko myydä porvareille työtään saadakseen korvaukseksi elämäntarvikkeita olemassaolonsa ylläpitämiseksi. Tätä luokkaa sanotaan proletaarien luokaksi eli proletariaatiksi.

5. *kysymys*: Millä ehdoilla proletaarit myyvät työtään porvareille?

Vastaus: Työ on samanlaista tavaraa kuin kaikki muukin ja sen hinta määräytyy samojen lakien mukaan kuin kaikkien muidenkin tavaroiden hinta. Suurteollisuuden eli vapaan kilpataistelun vallitessa — jotka ovat samaa, kuten alempana toteamme — tavaran hinta on keskimäärin aina yhtä suuri kuin tuon tavaran tuotantokustannukset. Työnkin hinta on siis yhtä suuri kuin työn tuotantokustannukset, ja työn tuotantokustannukset koostuvat juuri siitä elämäntarvikkeiden määrästä, joka on välttämätön työläisen työkyvyn säilyttämiseksi ja työväenluokan sukupuuttoon kuoleamisen estämiseksi. Työläinen ei saa työstään enempää kuin tarvitsee tähän tarkoitukseen; työn hinta eli työpalkka on siis mahdollisimman alhainen ja muodostaa elämän ylläpitämiseen tarvittavan minimin. Koska liikeasioissa on väliin parempia, väliin taas huonompia aikoja, niin työläinen saa väliin enemmän, väliin taas vähemmän aivan samoin kuin tehtailijakin saa tavarastaan toisinaan enemmän, toisinaan taas vähemmän. Kun otetaan huomioon hyvät ja huonot ajat, niin tehtailija saa kuitenkin tavarastaan keskimäärin tuotantokustannuksia vastaavan hinnan, ja samoin myös työläinen saa keskimäärin tuon minimin. Tämä taloudellinen työpalkkalaki toteutuu sitä täsmälli-

semmin, mitä suuremmassa määrin suurteollisuus saa valloitetuksi kaikki työalat.

6. *kysymys*: Mitä työtätekeviä luokkia oli olemassa ennen teollista kumousta?

Vastaus: Yhteiskuntakehityksen eri asteista riippuen työtätekevät luokat ovat eläneet erilaisissa oloissa ja ne ovat olleet erilaisessa asemassa omistaviin ja hallitseviin luokkiin nähden. Muinaisuudessa työtätekevät olivat isäntiensä *orjia* samoin kuin ovat vielä nykyäänkin orjina monissa takapajuisissa maissa ja jopa Yhdysvaltojen eteläosassakin. Keskiäikana ne olivat maanomistaja-aateliin *maaorjia*, joiksi ne ovat jääneet vielä nykypäiviin asti Unkarissa, Puolassa ja Venäjällä. Sitä paitsi kaupungeissa oli keskiäikana aina teolliseen kumoukseen asti käsityöläiskisällisiä, jotka tekivät työtä pikkuporvarillisille mestareille. Manufaktuuri-teollisuuden kehityksessä alkoi vähitellen ilmestyä manufaktuurityöläisiä, jotka olivat palkkalaisina suuremmilla kapitalisteilla.

7. *kysymys*: Missä suhteessa proletaari eroaa orjasta?

Vastaus: Orja on myyty kerralla ja koko iäkseen, proletaarin on itsensä myytävä itseään joka päivä ja joka tunti. Jokainen erillinen orja on *määrätyn* herran omaisuutta, ja orjan olemassaolo, niin viheliäinen kuin se onkin, on kuitenkin turvattu, koska herra on kiinnostunut siitä. Erillinen proletaari taas on niin sanoaksemme koko porvaristoluokan omaisuutta. Hänen työtään ostetaan vain silloin, kun joku tarvitsee sitä, eikä hänen olemassaolonsa ole sen vuoksi turvattu. Olemassaolo on turvattu ainoastaan proletaarien *luokalle* kokonaisuudessaan. Orja on kilpataistelun ulkopuolella, proletaari elää kilpataistelun oloissa ja kokee kaikki sen heilahtelut. Orjaa pidetään esineenä eikä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä. Proletaari tunnustetaan yksilöksi, kansalaisyhteiskunnan jäseneksi. Orjan olemassaolo saattaa siis olla siedettävämpää kuin proletaarin, mutta proletaari kuuluu korkeammalla kehitysasteella olevaan yhteiskuntaan ja hän itsekin on korkeammalla asteella kuin orja. Orja vapauttaa itsensä siten, että hävittää kaikista yksityisomistuksellisista suhteista ainoastaan orjuussuhteen ja vasta sen ansiosta muuttuu proletaariksi;

proletaari taas voi vapauttaa itsensä ainoastaan hävittämällä yksityisomistuksen yleensä.

8. *kysymys*: Missä suhteessa proletaari eroaa maaorjasta?

Vastaus: Maaorjalla on hallussaan tai käytössään tuotantoväline, maatilkkku, ja sen korvaukseksi hän luovuttaa osan tuloistaan tai suorittaa joitakin töitä. Proletaari tekee työtä toisen henkilön työkaluilla ja tämän toisen hyväksi saaden korvaukseksi osan tuloista. Maaorja luovuttaa, proletaarille annetaan. Maaorjan olemassaolo on turvattu, proletaarin olemassaolo ei ole turvattu. Maaorja on kilpataistelun ulkopuolella, proletaari elää kilpataistelun oloissa. Maaorja vapauttaa itsensä joko siten, että pakenee kaupunkiin ja muuttuu siellä käsi-työläiseksi, tai siten, että antaa tilanherralleen työn ja tuotteiden asemesta rahaa ja muuttuu vapaaksi vuokralaiseksi, tai siten, että häätää pois feodaalinsa ja muuttuu itse omistajaksi. Lyhyesti sanoen hän vapauttaa itsensä siten, että tavalla tai toisella liittyy omistajaluokan riveihin ja astuu kilpataistelun piiriin. Proletaari taas vapauttaa itsensä siten, että hävittää kilpataistelun, yksityisomistuksen ja kaikki luokkaeroavuudet.

9. *kysymys*: Missä suhteessa proletaari eroaa käsityöläisestä? *

10. *kysymys*: Missä suhteessa proletaari eroaa manufaktuurityöläisestä?

Vastaus: Manufaktuurityöläisellä oli 1500- ja 1700-luvulla miltei kaikkialla vielä omistuksessaan tuotantokalustoa: omat kangaspuut, perhekäyttöön tarkoitettu rukki ja pieni maapalsta, jota hän muokkasi työnsä lomassa. Proletaarilla ei ole mitään tällaista. Manufaktuurityöläinen asuu melkein aina maaseudulla ja hän on enemmän tai vähemmän patriarkaalisissa suhteissa tilanherraansa tai työnantajaansa. Proletaarit elävät enimmäkseen suurissa kaupungeissa ja proletaaria sitovat työnantajaan pelkät rahasuhteet. Suurteollisuus hävittää patriarkaaliset olot ja siten manufaktuurityöläinen me-

* Tämän alle Engels on jättänyt käsikirjoitukseensa tyhjän tilan vastaukselle yhdeksänten kysymyksen. *Toim.*

nettää viimeisetkin omaisuutensa rippeet ja vasta sitten ja sen vuoksi muuttuu proletaariksi.

11. *kysymys*: Mitä lähimpiä seurauksia aiheutti teollinen kumous ja yhteiskunnan jakautuminen porvareihin ja proletaareihin?

Vastaus: Ensiksikin seurauksena siitä, että konetyö alensi yhä enemmän teollisuustuotteiden hintoja, entinen manufaktuurijärjestelmä eli käsityöhön perustuva teollisuus sortui kokonaan kaikissa maanosissa. Kaikki puolibarbaariset maat, jotka siihen asti olivat jääneet enemmän tai vähemmän syrjään historiallisesta kehityksestä ja joissa siihen asti oli vallinnut manufaktuuriteollisuus, tempaistiin siten väkipakolla eristyneisyydestään. Ne alkoivat ostaa englantilaisten halvempia tavaroita ja tuomitsivat siten tuhoon omat manufaktuurityöläisensä. Näin ollen maat, jotka eivät vuosituhansiin olleet edistyneet lainkaan, esimerkiksi Intia, kokivat täydellisen vallankumouksen ja jopa Kiinakin kulkee nykyään vallankumousta kohti. On menty niin pitkälle, että tänään Englannissa keksitty uusi kone jättää vuoden kuluessa leivättömäksi miljoonia työläisiä Kiinassa. Suurteollisuus on näin ollen sitonut toisiinsa kaikki maapallon kansat, yhdistänyt kaikki pienet paikalliset markkinat maailmanmarkkinoihin, muokannut koko maaperän sivistykselle ja edistykselle ja johtanut siihen, että kaikki mitä tapahtuu sivistysmaissa, vaikuttaa välttämättä kaikkiin muihin maihin; niin että jos Englannissa tai Ranskassa työläiset vapauttaisivat nyt itsensä, niin se aiheuttaisi kaikissa muissa maissa vallankumouksia, jotka ennemmin tai myöhemmin johtaisivat niissäkin työläisten vapautumiseen.

Toiseksi kaikkialla, missä suurteollisuus on tullut manufaktuurin tilalle, teollinen kumous on moninkertaistanut tavattomasti porvariston rikkautta ja mahtia ja tehnyt siitä maan tärkeimmän luokan. Tämän seurauksena kaikkialla, missä tuo prosessi on tapahtunut, porvaristo on saanut käsiinsä poliittisen vallan ja syrjäyttänyt siihen asti hallinneet luokat — ylimystön ja ammattikunnallisen porvariston — sekä niitä kumpaakin edustaneen absoluuttisen monarkian. Porvaristo hävitti ylimystön ja aateliston mahdin lakkauttamalla majo-

raatin eli maaomaisuuksien luovuttamattomuuden ja poistamalla kaikki aateliston etuoikeudet. Se mursersi ammattikuntaporvariston mahdin hävittämällä kaikki ammattikunnat ja kaikki käsityöläisten etuoikeudet. Niiden kumpienkin tilalle se toi vapaan kilpataistelun, ts. yhteiskunnan sellaisen tilan, jolloin jokaisella on oikeus harjoittaa mitä teollisuustoiminnan alaa tahansa eikä ketään voi estää siitä mikään muu kuin siihen tarvittavan pääoman puute. Vapaan kilpataistelun voimaantulo merkitsi näin ollen samaa kuin olisi julistettu avoimesti, että siitä lähtien kaikki yhteiskunnan jäsenet olivat eriarvoisia vain sikäli, mikäli heidän pääomansa olivat eriarvoisia ja että pääomasta oli tullut ratkaiseva voima ja kapitalisteista, porvareista oli tullut tärkein luokka yhteiskunnassa. Mutta vapaa kilpataistelu on tarpeen suurteollisuuden kehityksen alkukaudella, sillä se on ainoa yhteiskunnan olotila, jonka vallitessa suurteollisuus saattaa kasvaa. — Hävitettyään siten aateliston ja ammattikuntaporvariston yhteiskunnallisen mahdin porvaristo hävitti samoin niiden poliittisenkin vallan. Tultuaan yhteiskunnan tärkeimmäksi luokaksi porvaristo julistautui tärkeimmäksi luokaksi politiikan alalla. Se teki tämän saattamalla voimaan edustusjärjestelmän, jonka perustana oli porvarillinen tasa-arvoisuus lain edessä ja vapaan kilpataistelun lainsäädännöllinen tunnustaminen. Euroopan maissa tämä järjestelmä toteutettiin perustuslaillisen monarkian muodossa. Perustuslaillisissa monarkioissa äänioikeus on ainoastaan tietyn pääoman omistajilla, ts. ainoastaan porvareilla. Nämä porvarivalitsijat valitsevat valtiopäivämiehet, ja nuo porvaristoon kuuluvat valtiopäivämiehet valitsevat porvarillisen hallituksen käyttäen hyväkseen verotuskielto-oikeutta.

Kolmanneksi teollinen kumous edisti proletariaatin kasvua samassa määrin kuin porvaristonkin kasvua. Mitä enemmän porvaristo rikastui, sitä monilukuisemmaksi kasvoi proletariaatti. Koska ainoastaan pääoma voi antaa työtä proletaareille, ja pääoma suurenee vain silloin kun se käyttää työtä, niin proletariaatti kasvaa tarkalleen pääoman kasvua vastaavasti. Samalla teollinen kumous kokoaa porvareita ja proletaareja suuriin

kaupunkeihin, joissa on edullisinta kehittää teollisuutta, ja tämä valtaviin kansanjoukkojen kokoontuminen *yhteen* paikkaan saa proletarit tajuamaan heidän voimansa. Sitä mukaa kuin teollinen kumous edistyy, sitä mukaa kuin keksitään jatkuvasti uusia, käsityötä syrjäyttäviä koneita, suurteollisuus painaa yhä alemmaksi työpalkan ja, kuten jo sanoimme, alentaa sen minimiin, minkä seurauksena proletariaatin asema muuttuu yhä sietämättömämmäksi. Siten toisaalta proletariaatin tyytyväisyyden kasvun ja toisaalta sen voiman kasvun seurauksena teollinen kumous valmistele yhteiskunnallista vallankumousta, jonka proletariaatti toteuttaa.

12. kysymys: Millaisia olivat teollisen kumouksen myöhemmät seuraukset?

Vastaus: Suurteollisuus on luonut höyry- sekä muiden koneiden muodossa välineet, jotka ovat antaneet mahdollisuuden laajentaa loputtomasti teollista tuotantoa lyhyen ajan sisällä ja vähäisin kustannuksin. Tuotannon noin helpon laajentamisen ansiosta vapaa kilpailu, joka oli suurteollisuuden väistämätön seuraus, sai kohta tavattoman kärkevän luonteen; kapitalistit ryntäsivät joukoittain teollisuuteen, ja hyvin pian saatiin tuotetuksi enemmän kuin pystyttiin kuluttamaan. Tästä seurasi, että tuotettuja tavaroita ei saatu myydyksi ja alkoi niin sanottu liikepula. Tehtaat oli pysäytettävä, tehtailijat vararikkoutuivat ja työläiset jäivät ilman leipää. Kaikkiällä koitti kauhistuttava kurjuus. Jonkin ajan kuluttua liikatuotteet saatiin myydyksi, tehtaat pantiin taas käyntiin, työpalkka kohosi ja vähitellen asiat alkoivat luistaa paremmin kuin milloinkaan. Näin ei kuitenkaan jatkunut pitkälti, sillä kohta taas oli tuotettu liikaa tavaroita, alkoi uusi pula, joka kehittyi aivan samoin kuin edellinenkin. Vuosisatamme alusta alkaen teollisuus on näin ollen kokenut jatkuvasti heilahteluja kukoistuskausista pulakausiin, ja tuollainen pula on alkanut melkein säännöllisesti aina viiden tai seitsemän vuoden kuluttua, ja joka kerta se on aiheuttanut tavattoman suuria onnettomuuksia työläisten keskuudessa, yleistä vallankumouksellista kiihtymystä ja hyvin suuren vaaran koko olemassaolevalle järjestelmälle.

13. *kysymys*: Mitä noista säännöllisesti toistuvista liikepulista seuraa?

Vastaus: *Ensinnäkin* se, että vaikka suurteollisuus loikin itse kehityksensä alkukaudella vapaan kilpataistelun, niin nykyään se on jo ylittänyt kasvussaan vapaan kilpataistelun puitteet: että kilpataistelu ja yleensä erillisten henkilöiden harjoittama teollisuustuotanto ovat muuttuneet suurteollisuuden kahleiksi, jotka sen on murskattava ja jotka se murskaa; että niin kauan kuin suurteollisuutta harjoitetaan nykyisin perustein, se ei voi olla olemassa aiheuttamatta joka seitsemäs vuosi toistuvaa yleistä häiriötilaa, mikä uhkaa joka kerta koko sivilisaatiota ja paitsi sitä, että syöksee kurjuuteen proletaareja, saattaa vararikkoon myös monia porvareita; että on siis joko kieltäydyttävä suurteollisuudesta — mikä on kerrassaan mahdotonta — tai tunnustettava, että on välttämätöntä luoda aivan uusi yhteiskuntajärjestys, jonka vallitessa teollisuustuotantoa eivät johda erilliset, keskenään kilpailevat tehtailijat, vaan koko yhteiskunta tiukan suunnitelman mukaan ja yhteiskunnan kaikkien jäsenten tarpeita vastaavasti.

Toiseksi, että suurteollisuus ja sen aikaansaama tuotannon loputtoman laajentamisen mahdollisuus ovat edellytyksenä sellaisen yhteiskuntajärjestelmän luomiselle, jossa tuotetaan kaikkia elintärkeitä tarvikkeita niin paljon, että yhteiskunnan jokainen jäsen pystyy kehittämään ja käyttämään aivan vapaasti kaikkia voimiaan ja kykyjään. Siis nimenomaan se suurteollisuuden ominaisuus, joka synnyttää nyky-yhteiskunnassa koko kurjuuden ja kaikki liikepulat, osoittautuu toisenlaisen yhteiskuntajärjestyksen vallitessa juuri siksi ominaisuudeksi, joka hävittää tuon kurjuuden ja nuo onnettomuutta aiheuttavat heilahtelut.

Täten on siis täysin vakuuttavasti todistettu:

1) että nykyään kaikki nuo onnettomuudet voidaan selittää ainoastaan sellaisesta yhteiskuntajärjestelmästä johtuviksi, joka ei enää vastaa aikamme olosuhteita;

2) että on jo olemassa keinot noiden onnettomuuksien poistamiseksi lopullisesti uuden yhteiskuntajärjestelmän luomisen tietä.

14. *kysymys*: Millainen tuon uuden yhteiskuntajärjestelmän tulee olla?

Vastaus: Ennen muuta teollisuuden ja kaikkien tuotannonalojen johto yleensä otetaan pois erillisten, keskenään kilpailevien yksilöiden käsistä. Sen sijaan kaikki tuotannonalat tulevat olemaan koko yhteiskunnan huostassa, ts. niitä tullaan hoitamaan koko yhteiskunnan etuja silmällä pitäen, yhteiskunnallisen suunnitelman mukaan ja niiden hoitoon tulevat osallistumaan kaikki yhteiskunnan jäsenet. Tuo uusi yhteiskuntajärjestelmä hävittää siis kilpataistelun ja korvaa sen yhteenliittymällä. Koska erillisten henkilöiden harjoittama teollisuustoiminta johtaa väistämättä yksityisomistukseen ja koska kilpataistelu on vain sellainen teollisuudenharjoittamiskeino, jolloin teollisuutta johtavat erilliset yksityisomistajat, niin yksityisomistusta ei voida erottaa yksilöllisestä teollisuustoiminnasta eikä kilpataistelusta. Yksityisomistus on siis niin ikään hävitettävä ja sen tilalle tulee kaikkien tuotantovälineiden yhteinen käyttö ja yhteisen sopimuksen mukainen tuotteiden jako eli niin sanottu yhteisomaisuus. Yksityisomistuksen hävittäminen on lyhin ja yleispätevin ilmaus koko yhteiskuntajärjestelmän uudistamisesta, jonka teollinen kehitys aiheuttaa. Siksi kommunistit asettavat aivan oikein tärkeimmäksi vaatimukseksi yksityisomistuksen hävittämisen.

15. *kysymys*: Oliko siis yksityisomistuksen hävittäminen aikaisemmin mahdotonta?

Vastaus: Kyllä, se oli mahdotonta. Jokainen yhteiskuntajärjestelmän muutos, jokainen omistussuhteissa tapahtunut muutos on ollut välttämätön seuraus sellaisten uusien tuotantovoimien luomisesta, jotka ovat lakanneet vastaamasta vanhoja omistussuhteita. Yksityisomistus itsekin on syntynyt siten. Yksityisomistusta ei nimittäin ole aina ollut olemassa; kun keskiajan lopulla syntyi manufaktuurin muodossa uusi tuotantotapa, joka ei sopinut silloisen feodaalisen ja ammattikuntaomistuksen puitteisiin, tuo vanhat omistussuhteet ylittänyt manufaktuuri loi itselleen uuden omistusmuodon: yksityisomistuksen. Manufaktuurille sekä suurteollisuudelle sen kehityksen alkuasteella ei ollut mahdollinen mikään

muu omistusmuoto kuin yksityisomistus eikä mikään muu yhteiskuntajärjestelmä kuin yksityisomistukseen perustuva järjestelmä. Niin kauan kuin ei voida tuottaa kyllin paljon, että ei ainoastaan riittäisi kaikille, vaan myös jäisi ylimääräisiä tuotteita yhteiskunnallisen pääoman laajentamiseen ja tuotantovoimien jatkuvaan kehittämiseen, niin kauan tulee aina olemaan hallitseva luokka, joka määrää yhteiskunnan tuotantovoimista, sekä toinen, köyhä ja sorrettu luokka. Tuotannon kehitysas- teesta riippuu, mitä nuo luokat ovat. Keskiäikana, jolloin maanviljelys oli määräävänä, niitä edustivat tilanherra ja maaorja; myöhemmän keskiajan kaupungeissa ammat- tikuntamestari, kisälli ja päiväläinen; 1600-luvulla ma- nufaktuurilaitoksen omistaja ja manufaktuurityöläinen; 1800-luvulla suurtehtailija ja proletaari. Tuotantovoimat eivät ilmeisestikään ole tähän mennessä vielä kehitty- neet siinä määrin, että voitaisiin tuottaa riittävästi tuot- teita kaikille ja että yksityisomistus olisi jo muuttunut noiden tuotantovoimien kehityksen kahleiksi, esteeksi. Mutta nykyään on suurteollisuuden kehityksen ansiosta *ensinnäkin* luotu pääomia ja tuotantovoimia ennen kuu- lumattomat määrät ja on olemassa varoja noiden tuo- tantovoimien laajentamiseksi suunnattomasti lyhyen ajan kuluessa. *Toiseksi* nuo tuotantovoimat ovat keskittyneet harvalukuisten porvareiden käsiin, kun taas laajat kan- sanjoukot muuttuvat yhä enemmän proletaareiksi ja niiden asema käy sitä kurjemmaksi ja sietämättömäm- mäksi, mitä enemmän porvariston rikkaudet kasvavat. *Kolmanneksi* nuo mahtavat, joutuisasti lisääntyvät tuo- tantovoimat ovat siinä määrin ohittaneet kasvussaan yksityisomaisuuden ja porvariston, että ne aiheuttavat jatkuvasti yhteiskuntajärjestelmän voimakkaita järky- tyksiä. Siksi yksityisomistuksen hävittäminen on vasta nyt käynyt paitsi mahdolliseksi myös kerrassaan välttä- mättömäksi.

16. *kysymys*: Voidaanko yksityisomistus hävittää rauhanomaista tietä?

Vastaus: Olisi toivottavaa, että voitaisiin, ja kom- munistit tietenkin vastustaisivat sitä viimeisinä. Kom- munistit tietävät erittäin hyvin, että kaikenlaiset sala- liitot ovat hyödyttömiä ja jopa vahingollisia. He tietävät

erittäin hyvin, että vallankumousta ei voida tehdä tahallisesti tai mielivaltaisesti ja että vallankumoukset ovat aina ja kaikkialla olleet sellaisten olosuhteiden välttämätön seuraus, jotka eivät ole laisinkaan riippuneet erillisten puolueiden tai kokonaisten luokkienkaan tahdosta tai ohjauksesta. Samalla he näkevät kuitenkin, että miltei kaikissa sivistysmaissa tukahdutetaan pakokokeinoin proletariaatin kehitystä ja juuri siten kommunistien vastustajat tekevät kaikin voimin työtä vallankumouksen hyväksi. Jos tämä kaikki saa proletariaatin lopulta nousemaan vallankumoukseen, niin me, kommunistit, tulemme silloin puolustamaan proletariaatin asiaa teoin yhtä hyvin kuin nyt puolustamme sanoin.

17. *kysymys*: Voidaanko yksityisomistus hävittää kerralla?

Vastaus: Ei, ei voida, samoin kuin ei voida kerralla laajentaa olemassaolevia tuotantovoimia yhteiskunnallisen talouden luomiseen tarvittavissa puitteissa. Siksi kaikista merkeistä päätellen lähenemässä oleva proletarinen vallankumous pystyy vain vähitellen uudistamaan nykyistä yhteiskuntaa ja se hävittää yksityisomistuksen vasta sitten, kun luodaan siihen tarvittavien tuotantovälineiden paljous.

18. *kysymys*: Millainen tulee olemaan tuon vallankumouksen kulku?

Vastaus: Ennen muuta se pystyttää *demokraattisen järjestelmän* ja siten joko välittömästi tai välillisesti proletariaatin poliittisen herruuden. Välittömästi Englannissa, missä proletariaatti muodostaa jo nyt kansan enemmistön, ja välillisesti Ranskassa ja Saksassa, missä kansan enemmistö koostuu paitsi proletaareista myös pientalonpojista ja kaupunkien pikkuporvareista, jotka ovat vasta siirtymässä proletariaattiin, riippuvat yhä enemmän proletariaatista kaikkien poliittisten etujensa toteuttamisessa ja siksi joutuvat kohta yhtymään proletariaatin vaatimuksiin. Siihen ehkä tarvitaan vielä uusi taistelu, joka kuitenkin päättyy varmasti proletariaatin voittoon.

Demokratia olisi kerrassaan hyödytön proletariaatille, ellei sitä käytettäisi viipymättä niiden laajojen toimien toteuttamiskeinona, jotka suunnataan vä-

littömästi yksityisomistusta vastaan ja jotka turvaavat proletariaatin olemassaolon. Nuo nykyisistä olosuhteista juontuvat tärkeimmät toimenpiteet ovat seuraavat:

1) Yksityisomistuksen rajoittaminen: progressiivinen verotus, korkea perintövero, perimisoikeuden kieltäminen sivuperillisiltä (veljiltä, veljenlapsilta jne.), pakolliset lainat jne.

2) Maanomistajien, tehtailijoiden, rautateiden omistajien ja laivanomistajien vähittäinen pakkoluovutus, osittain kilpailussa valtion teollisuuden kanssa, osittain lunastamalla välittömästi maksuosoituksilla.

3) Kaikkien kansan enemmistöä vastaan nousseiden maanpakolaisten ja kapinoitsijoiden omaisuuden takavarikointi.

4) Työn tai toimialan järjestäminen proletaareille kansallisilla maatiloilla, tehtaissa ja työverstaissa, minkä ansiosta häviää työläisten keskinäinen kilpailu, ja tehtailijoiden, mikäli heitä vielä jää, on pakko maksaa yhtä suurta palkkaa kuin valtiokin maksaa.

5) Samanlainen työpakko kaikille yhteiskunnan jäsenille siihen asti kun yksityisomistus hävitetään täydellisesti. Teollisuusarmeijoiden muodostaminen, varsinkin maataloutta varten.

6) Luottojärjestelmän ja rahakaupan keskittäminen valtion käsiin valtion pääomalla toimivan kansallisen pankin välityksellä. Kaikkien yksityispankkien ja pankkiiriliikkeiden sulkeminen.

7) Kansallisten tehtaiden, työverstaiden, rautateiden ja laivojen lukumäärän lisääminen, kaikkien viljelemättömien maiden muokkaus ja jo viljeltyjen maiden muokkauksen parantaminen sitä mukaa kuin kansakunnan käytettävissä olevat pääomat ja työläisten lukumäärä lisääntyvät.

8) Kaikkien lasten kasvatus valtion laitoksissa ja valtion kustannuksella siitä lähtien, kun lapset tulevat toimeen ilman äidin hoivaa. Tehdastyön soveltaminen kasvatukseen.

9) Suurten palatsien rakentaminen kansallisille tiluksille yhteisiksi asumuksiksi kommuuneittain asuville kansalaisille, jotka tulevat työskentelemään teollisuudessa ja maataloudessa ja nauttimaan kaupunkilais- ja

maalaiselämän etuisuuksista kärsimättä niiden yksi-puolisuuden ja puutteellisuuksien vuoksi.

10) Kaikkien epäterveellisten ja kehnosti rakennettujen asumusten ja kortteleiden hajottaminen kaupungeissa.

11) Yhdenvertainen perintöoikeus avioliitossa ja avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille.

12) Koko liikennelaitoksen keskittäminen kansakunnan käsiin.

Kaikkia näitä toimenpiteitä ei tietenkään voida toteuttaa samalla kertaa, mutta jokainen niistä johtaa aina seuraavan toteuttamiseen. Heti kun tehdään ensimmäinen ratkaiseva rynnäkkö yksityisomistusta vastaan, proletariaatin on pakko mennä yhä pitemmälle ja keskittää yhä enemmän valtion käsiin koko pääoma, koko maatalous, koko teollisuus, koko liikennelaitos ja koko liikevaihto. Kaikki luetellut toimenpiteet johtavat siihen. Näiden toimenpiteiden toteutettavuus ja niiden aiheuttama keskittyminen tulevat lisääntymään tarkalleen samassa suhteessa kuin proletariaatin työ tulee kartuttamaan maan tuotantovoimia. Kun vihdoin koko pääoma, koko tuotanto ja koko liikevaihto keskittyvät kansakunnan käsiin, niin silloin yksityisomistus häviää itsensä, rahat käyvät tarpeettomiksi, tuotanto lisääntyy ja ihmiset muuttuvat siinä määrin, että vanhojen yhteiskuntasuhteiden viimeisetkin muodot saattavat kadota.

19. kysymys: Voiko tuo vallankumous tapahtua josakin yhdessä maassa?

Vastaus: Ei voi. Luomalla maailmanmarkkinat suurteollisuus on sitonut jo niin kiinteästi toisiinsa kaikki maapallon kansat, varsinkin sivistyskansat, että jokainen niistä on riippuvainen toisen kansan tapahtumista. Sitten suurteollisuus on tasoittanut yhteiskuntakehityksen kaikissa sivistysmaissa niin, että porvaristosta ja proletariaatista on kaikkialla tullut yhteiskunnan kaksi ratkaisevaa luokkaa ja niiden välisestä taistelusta on tullut aikakautemme päätaistelu. Siksi kommunistinen vallankumous ei tule olemaan ainoastaan kansallinen vaan se tapahtuu samanaikaisesti kaikissa sivistysmaissa, ts. ainakin Englannissa, Amerikassa, Ranskassa ja Saksassa.⁷³ Kussakin näistä maista se tulee kehittymään joko nopeammin tai hitaammin riippuen siitä, missä

näistä maista on kehittyneempi teollisuus, missä on karutettu enemmän rikkauksia ja huomattavampi määrä tuotantovoimia. Siksi se toteutuu hitaimmin ja vaivalloisimmin Saksassa, nopeimmin ja helpoimmin Englannissa. Se vaikuttaa myös merkittäväällä tavalla maailman muihin maihin ja muuttaa täydelleen ja jouduttaa tavattomasti niiden kehityskulkua entisestään. Se on maailmanvallankumous ja siksi sen areenana on koko maailma.

20. kysymys: Mitä seurauksia koituu yksityisomistuksen lopullisesta hävittämisestä?

Vastaus: Siten että yhteiskunta ottaa yksityiskapitalistien käsistä kaikkien tuotantovoimien ja yhteysvälineiden hyväksikäytön sekä tuotteiden vaihdon ja jaon, siten, että se tulee hoitamaan tuota kaikkea koko yhteiskunnan käytössä olevien voimavarojen ja yhteiskunnan tarpeiden saneleman suunnitelman mukaisesti, siten poistetaan ennen muuta kaikki tuhoisat seuraamukset, jotka liittyvät suurteollisuuden nykyiseen johtajärjestelmään. Pulia ei tule olemaan, laajennettu tuotanto, joka olemassaolevan yhteiskuntajärjestelmän vallitessa aiheuttaa liikatuotantoa ja on niin ankarana kurjuuden syynä ei osoittaudukaan silloin läheskään riittäväksi, vaan sitä on laajennettava paljon enemmän. Yhteiskunnan lähimmät tarpeet ylittävä tuotannon ylijäämä ei tule synnyttämään kurjuutta, vaan tulee turvaamaan yhteiskunnan kaikkien jäsenten tarpeiden tyydyttämisen, tulee aiheuttamaan uusia tarpeita ja luomaan samalla niiden tyydyttämiskeinoja. Siitä tulee jatkuvan edistyksen edellytys ja kannustin, ja se tulee toteuttamaan tuota edistystä aiheuttamatta tällöin koko yhteiskunnan ajoittaisia häiriöitä niin kuin aikaisemmin. Yksityisomistuksen kahleista vapautettu suurteollisuus kehittyy niin mittavaksi, että siihen verrattuna sen nykyinen tila vaikuttaa yhtä vähäpätöiseltä kuin meistä näyttää manufaktuuri nykyaikaiseen suurteollisuuteen verrattuna. Tällainen teollisuuden kehitys antaa yhteiskunnalle riittävän määrän tuotteita sen kaikkien jäsenten tarpeiden tyydyttämiseksi. Aivan samoin maatalouskin, jossa on yksityisomistuksen painostuksen ja maapalstojen pirstoutuneisuuden vuoksi vaikea soveltaa jo olemassaolevia parannuksia ja tieteen saavutuksia, astuu niin ikään

kerrassaan uuteen kukoistuksen kauteen ja antaa yhteiskunnan käyttöön täysin riittävän määrän tuotteita. Näin ollen yhteiskunta tulee tuottamaan riittävästi tuotteita, jotta voidaan järjestää sen kaikkien jäsenten tarpeiden tyydyttämisen mukaisesti suunniteltu jako. Siten käy tarpeettomaksi yhteiskunnan jakautuminen erilaisiin, toisilleen vihamielisiin luokkiin. Eikä se käy ainoastaan tarpeettomaksi, vaan jopa uuteen yhteiskuntajärjestelmään sopimattomaksi. Luokkien olemassaolo johtuu työnjaosta ja työnjako nykyisessä muodossaan häviää kokonaan, sillä teollisuus- ja maataloustuotannon kohottamiseksi määrätylle tasolle eivät riitä yksinomaan mekaaniset ja kemialliset apukeinot. On myös kehitettävä vastaavasti noita välineitä liikkeelle panevien ihmisten kykyjä. Samoin kuin viime vuosisadalla talonpojat ja manufaktuurityöläiset jouduttuaan suurteollisuuteen muuttivat koko elämänjärjestyksensä ja itsekkin muuttivat aivan toisiksi ihmisiksi, aivan samoin koko yhteiskunnan voimin toteutettava tuotannon yhteinen hoito ja siitä juontuva tuotannon uusi kehitys tarvitsevat kerrassaan uudenlaisia ihmisiä ja myös luovat heidät. Tuotannon yhteiskunnalliseen johtoon eivät pysty sellaiset ihmiset, jollaisia he ovat nykyään, ihmiset, joista kukin on alistettu johonkin yhteen tuotannonalaan, on sidottu siihen, on sen riistämä, kehittää ainoastaan kykijensä *yhtä* puolta kaikkien muiden puolien kustannuksella ja tuntee ainoastaan *yhden* alan tai osan koko tuotannon jostakin alasta. Jo nykyinenkin teollisuus pystyy käyttämään yhä vähemmän tällaisia ihmisiä. Koko yhteiskunnan yhteisvoimin ja suunnitelman mukaisesti hoitama teollisuus kaipaa semmitenkin monipuolisesti kyvykkäitä ihmisiä, jotka pystyvät orientoitumaan koko tuotannon järjestelmässä. Työnjako, jota koneet ovat horjuttaneet jo nykyään ja joka tekee yhdestä talonpojan, toisesta suutarin, kolmannesta tehdastyöläisen, neljänestä pörssikeinottelijan, häviää siis kokonaan. Kasvatus antaa nuorille mahdollisuuden omaksua nopeasti käytännössä koko tuotantojärjestelmän, se sallii heidän siirtyä vuoronperään tuotannonalalta toiselle yhteiskunnan tarpeista ja heidän omista taipumuksistaan riippuen. Kasvatus vapauttaa siis heidät siitä yksipuoli-

suudesta, johon nykyinen työnjako on sitonut kunkin erillisen ihmisen. Kommunististen periaatteiden pohjalle rakentuva yhteiskunta antaa jäsenilleen näin ollen mahdollisuuden käyttää monipuolisesti heidän monipuolisesti kehittämiään kykyjä. Eri luokat samalla väistämättä katoavat. Toisaalta siis luokkien olemassaolo ei voi jatkua kommunististen periaatteiden pohjalle rakentuvassa yhteiskunnassa, ja toisaalta itse tuon yhteiskunnan rakennustyö luo keinot luokkaeroavuuksien hävittämiseksi.

Tästä johtuu, että kaupungin ja maaseudun väliset eroavuudet niin ikään katoavat. Samat ihmiset tulevat harjoittamaan sekä maanviljelystä että teollista työtä, sen sijaan että sitä tekisivät kaksi eri luokkaa. Tämä on kommunistisen yhtymän välttämätön ehto jopa hyvin aineellisistakin syistä. Kylissä maanviljelystä harjoittavan väestön hajanaisuus ja rinnan teollisuudessa työskentelevän väestön kokoontuminen suuriin kaupunkeihin vastaa vain maanviljelyksen ja teollisuuden vielä riittämättömän korkeaa kehitystasoa ja on kaiken etenevän kehityksen esteenä, mikä tuntuu jo nykyään voimakkaasti.

Yhteiskunnan kaikkien jäsenten yhtymä tuotantovoimien yhteistä ja suunnitelman mukaista käyttöä varten; tuotannon kehittäminen siinä määrin, että se tyydyttäisi kaikkien tarpeet: sellaisen asiointilan hävittäminen, jolloin toiset ihmiset tyydyttävät tarpeensa toisten kustannuksella; luokkien ja niiden välisten vastakohtien täydellinen hävittäminen; kaikkien yhteiskunnan jäsenten kykyjen monipuolinen kehittäminen entisen työnjaon hävittämisen tietä, tuotannollisen kasvatuksen ja toiminta-alan vaihtelun tietä, siten, että kaikki osallistuvat yhteisvoimin tuotettujen hyödykkeiden käyttöön ja vihdoin kaupungin ja maaseudun yhteensulautumisen tietä — siinä yksityisomistuksen hävittämisen tärkeimmät seuraukset.

21. kysymys: Miten kommunistinen yhteiskuntajärjestelmä vaikuttaa perheeseen?

Vastaus: Sukupuolten välisistä suhteista tulee yksinomaan yksityisasiasia, joka koskee ainoastaan asianomaisia henkilöitä ja johon yhteiskunnalla ei ole syytä puut-

tua. Tämä käy mahdolliseksi yksityisomistuksen hävittämisen ja lasten yhteiskunnallisen kasvatuksen ansiosta, minkä seurauksena tulevat hävitetyksi kummatkin yksityisomistukseen liittyvät nykyaikaisen avioliiton perustat: vaimon riippuvuus miehestään ja lasten riippuvuus vanhemmistaan. Tällainen on vastaus perin siveellisten porvareiden voitotuksiin kommunistisen vaimojen yhteisyyden johdosta. Vaimojen yhteisyys on kokonaisuudessaan porvarilliselle yhteiskunnalle ominainen ilmiö ja nykyään se esiintyy täydellisessä muodossaan prostituutiona. Prostituutio perustuu kuitenkin yksityisomistukseen ja katoaa sen mukana. Kommunistinen järjestelmä ei siis saata voimaan vaimojen yhteisyyttä, vaan päinvastoin hävittää sen.

22. *kysymys*: Miten kommunistinen järjestelmä tulee suhtautumaan olemassaoleviin kansallisuuksiin?

— Jää.⁷³

23. *kysymys*: Miten se tulee suhtautumaan olemassaoleviin uskontoihin?

— Jää.

24. *kysymys*: Missä suhteessa kommunistit eroavat sosialisteista?

Vastaus: Niin sanottuja sosialisteja on kolmea lajia.

Ensimmäiseen lajiin kuuluvat sen feodaalisen ja patriarkaalisen yhteiskunnan kannattajat, jota suurteollisuus, maailmankauppa ja niiden luoma porvarillinen yhteiskunta ovat hävittäneet ja hävittävät päivä päivältä. Tämän lajin sosialistit tekevät nyky-yhteiskunnan onnettomuuksista sen johtopäätöksen, että on palautettava feodaalinen ja patriarkaalinen yhteiskunta, sillä se oli vapaa noista onnettomuuksista. Kaikki heidän ehdotuksensa ovat joko suoraan tai kiertoteitse suunnatut tuota päämäärää kohti. Kommunistit tulevat aina taistelemaan päättävästi tämän lajin *taantumuksellisia* sosialisteja vastaan huolimatta näiden näennäisestä myötätunnosta proletariaatin kurjuutta kohtaan ja sen johdosta vuodattamista kuumista kyynelistä. Syyistä että nämä sosialistit

1) pyrkivät johonkin kerrassaan mahdottomaan;

2) yrittävät palauttaa ylimystön, ammattikuntamestareiden ja manufaktuurilaitosten omistajien herruuden

ja niiden absoluuttisista tai feodaalisista monarkeista, virkamiehistä, sotilaista ja papeista koostuvan seurueen; he tahtovat palauttaa yhteiskunnan, joka tosin olisi vapaa nyky-yhteiskunnan vioista, mutta sen sijaan toisi tullessaan ainakin yhtä paljon muita onnettomuuksia eikä sitä paitsi avaisi mitään näköaloja sorrettujen työläisten vapautumiselle kommunistisen järjestelmän tietä;

3) tuovat ilmi todelliset aikeensa aina, kun proletariaatti muuttuu vallankumoukselliseksi ja kommunistiseksi. Siinä tapauksessa he liittyvät heti porvaristoon proletaareja vastaan.

Toisen lajin muodostavat nykyisen yhteiskunnan kannattajat, jotka ovat tämän yhteiskunnan väistämättömästi aiheuttamien onnettomuuksien vuoksi huolestuneita sen olemassaolosta. He pyrkivät siis säilyttämään tämän yhteiskunnan, mutta poistamaan sen aiheuttamat onnettomuudet. Siinä tarkoituksessa toiset ehdottavat pelkkää hyväntekeväisyystyötä, toiset valtavia uudistus suunnitelmia, joiden tarkoituksena on yhteiskunnan uudestijärjestämisen varjolla säilyttää nykyisen yhteiskunnan perustat ja niin ollen itse nykyinen yhteiskuntakin. Kommunistien on taisteltava herkeämättä noita *porvarillisia sosialisteja* vastaan, sillä heidän toimintansa on kommunistien vihollisten eduksi ja he puolustavat sitä yhteiskuntajärjestelmää, jonka kommunistit haluavat hävittää.

Kolmanteen lajiin vihdoin kuuluvat demokraattiset sosialistit. Kulkien samaa tietä kommunistien kanssa he pyrkivät toteuttamaan osan toimenpiteistä, jotka on mainittu... kysymyksessä*, mutta ei kommunistiin johtavina välitoimenpiteinä, vaan nykyisen yhteiskunnan kurjuuden ja onnettomuuksien hävittämiseen riittävinä toimenpiteinä. Nuo *demokraattiset sosialistit* ovat joko proletaareja, jotka eivät ole vielä kyllin selvillä luokkansa vapautumisen ehdoista, tai edustavat pikkuporvaristoa, ts. luokkaa, jonka edut ovat monessa suhteessa samat kuin proletariaatinkin aina demokratian valloittamiseen ja siitä juontuvien sosialististen toimenpiteiden

* Käsikirjoitukseen on jätetty tyhjä tila: tarkoitetaan 18. kysymystä. *Toim.*

toteuttamiseen asti. Siksi kommunistit tulevat toimintahetkinä solmimaan sopimuksia demokraattisten sosialistien kanssa ja kommunistien on yleensä noudatettava tuona aikana samaa politiikkaa heidän kanssaan, elleivät vain nuo sosialistit antaudu hallitsevan porvariston palvelijoiksi tai hyökkäile kommunisteja vastaan. Yhteiset toiminnot eivät tietenkään sulje pois niiden erimielisyyksien käsittelyä, joita on heidän ja kommunistien välillä.

25. *kysymys*: Miten kommunistit suhtautuvat muihin nykyisiin poliittisiin puolueisiin?

Vastaus: Tuo suhtautuminen on erilaista eri maissa. — Englannissa, Ranskassa ja Belgiassa, jossa porvaristo hallitsee, kommunisteilla on vielä toistaiseksi yhteisiä etuja eri demokraattisten puolueiden kanssa. Tällöin tuo etujen yhteisyys on sitä merkittävämpää, mitä lähempänä kommunistien tavoitteita ovat ne demokraattien sosialistiset toimenpiteet, joita he puolustavat nykyään kaikkialla, ts. mitä selvemmin ja määrätietoisemmin he puolustavat proletariaatin etuja ja mitä varmemmin he tukeutuvat proletariaattiin. Esimerkiksi Englannissa chartistit, jotka ovat työläisiä, ovat verrattomasti lähempänä kommunisteja kuin demokraattiset pikkuporvarit tai niin sanotut radikaalit.

Amerikassa, jossa on saatettu voimaan demokraattinen perustuslaki, kommunistien on kannatettava puoluetta, joka haluaa suunnata tuon perustuslain porvaristoa vastaan ja käyttää sitä proletariaatin etujen mukaisesti, ts. kansallisen agraariuudistusten puoluetta.

Sveitsissä radikaalit, jotka tosin edustavat vielä koostumukseltaan hyvin sekalaista puoluetta, ovat kuitenkin ainoita, joiden kanssa kommunistit voivat tehdä sovinnon, ja noiden radikaalien joukossa taas vaudilaiset ja geneveläiset ovat edistysmielisimpiä.

Saksassa vihdoin porvariston ja absoluuttisen monarkian välinen ratkaiseva taistelu ei ole vielä alkanut. Koska kommunistit eivät kuitenkaan voi olettaa, että he alkaisivat ratkaisevan taistelun porvaristoa vastaan ennen kuin porvaristo on saavuttanut valta-aseman, niin kommunistien etujen mukaista on auttaa porvaristoa saavuttamaan mahdollisimman pian valta-asema, jotta

se voitaisiin sitten kukistaa vuorostaan mahdollisimman pian. Liberaalin porvariston taistelussa hallituksia vastaan kommunistien on siis kannatettava aina porvaristoa varoen kuitenkin sitä itsepetosta, johon porvaristo vajoaa, ja ollen luottamatta sen houkutteleviin lupauksiin niistä suotuisista seurauksista, joita porvariston voitto muka toisi proletariaatille. Kommunistien kannalta porvariston voiton ainoita etuisuuksia ovat: 1) erinäiset myönnytykset, joiden ansiosta kommunistien on helpompi puolustaa, käsitellä ja levittää periaatteitaan ja siten myös helpompi yhdistää proletariaatti tiiviiksi, taisteluvalmiiksi ja järjestyneeksi luokaksi, ja 2) varmuus, että siitä päivästä, jolloin itsevaltaiset hallitukset kaatuvat, alkaa porvareiden ja proletaarien välisen taistelun vuoro. Siitä päivästä alkaen kommunistien puoluepolitiikka tulee täällä olemaan sama kuin niissäkin maissa, joissa porvaristo on jo vallassa.

*Kirjoitettu lokakuun lopulla
ja marraskuussa 1847*

*Ensi kerran julkaistu erillisenä
kirjasena 1914*

*Valitut teokset kolmessa osassa,
1. osa, s. 70—84*